

Naročnina se plačuje vnaprej in stane mesečno din. 2.—; polletno din. 10.— in letno din. 20.—; v inozemstvo dvojno. — Vse pošiljkatve na naslov lista „Sedanjost“. Nezaprete reklamacije poštne proste. — Izhaja vsak četrtek z nedeljskim datumom v Novem mestu.

SEDANJOST

Oglasi: $\frac{1}{2}$ strani din. 300.—, $\frac{1}{4}$ in $\frac{1}{8}$ sorazmerno; manjši: mm 50 par; trivrstični in ob smrtne 43 par; poslana, reklamne notice itd. v besedilu mm din. 1.20. Koristnosna društvena priobčila 30% popusta. Pri večkrat oglaševanju znaten popust.

Vstajenje!

Pod toplimi žarki pomladanskega solnca se probuja priroda k vstajenju. Začasno oslabiljena in pod pritiskom hladne odeje umrtvena moč drhti in v polnih kopernečih požirkih vsesava krepčilnih snovi iz vseoplojujoče toplote božjega solnca, da osvobodijo in poživi speče svoje sile ter jih vspobi k boju za življenje.

Z naletom sveže vedrine se razvija oživiljena moč, razbijajoč temo in okove v prazen nič, ter hiti v nedosežne višave k večnemu solncu, k neusahljivemu viru svojega bitja, k Stvarniku in odrešeniku resnice, ki je — Resnica, torej Življenje.

In kaj je človek napram vsemu temu? Ali ni tudi on, sicer majhno, vendar delce te ogromne moči združenih prirodnih sil, katere objema toplina ljubezni božjega Solnca, ki varuje, hrani in brani vsaki živi in neživi stvarci njeno mesto v vesoljnem stvarstvu proti podzemeljskim sovražnim silam, ki groze s pokončanjem vsega obstoječega? Da, tudi človek, kot krona vsemu stvarstvu, kot živo bitje, obdarjeno z razumom, srcem in prosto voljo, je del te moči, ki vstaja iz tesnega groba smrti in se dviga v svobodno življenje.

Kot enota v vesoljnem človeštvu imamo narode in države. Narod je plod prirodnega razvoja na določenem prostoru na površju zemlje. Ne samo jezik, temveč vsak kamenček, vsaka travica, vsak posameznik kot pripadnik rodu je svestno in nesvestno prispeval k zgradbi skupnosti vseh onih neštevilnih sestavin, ki stvarjajo živ organizem — narod. V njem se očituje vse ono, kar opazujemo pri posamezniku. Zastonj pa iščemo dva človeka, ki bi v svoji organski celoti imela v vsem kako podobnost. Kakor je nemogoče zlepi dva človeka v enega, tako je tudi nemogoče pretopiti dva ali tri narode v enega. Lahko je mogoče, da posameznik obvlada svojega bližnjega z večjo močjo duha in telesa ter mu tako odvzame prosto voljo — svobodo. Tako razmerje pa je razmerje gospodarja napram sužnju ali hlapcu, torej — suženjstvo. Ako kak narod podjarni in podredi drug narod svoji volji z odvzetjem vseh ali nekaterih pogojev in pravic za razvoj, nastaja nasilje in suženjstvo. V suženjstvu pa se poraja odpor, ki vse delovanje in nehanje zaslužjenega naroda usmerja k osvobojenju in vstajenju.

Kot edino sredstvo k temu cilju pa je boj — boj na življenje in smrt. Za vsak boj pa je potrebna enotna in složna volja skupnosti. V ta namen se organizirajo posamezniki v celoto, ki vodi vse gibanje v določeni smeri h končnemu cilju.

Država pa je plod razuma in volje. Ona predstavlja društvo enega ali več narodov, ki se združijo v skupnost pod dogovorjenimi pogoji (ustava, zakoni) zaradi večjega varstva lastnega bitja, ne pa zato, da narod, ki vstopa prosto-

voljno v državno skupnost, zgublja pravico do samostalnega in samoniklega življenja.

Če sedaj pogledamo na razmere v naši državi, moramo ugotoviti sledeča nepobitna dejstva. Pred seboj imamo tri popolnoma samostalne narode z lastno individualnostjo in vsem onim, kar sestavlja narod. To so: narod srbski, narod hrvatski in narod slovenski. Poleg teh imamo pokrajine, ki imajo po svojem zgodovinskem razvoju vse lastnosti nezavisnega organizma čegar nasilna smrt bi zavrla ves razvoj na njegovem ozemlju in pogubno vplivala na njegove organske sosedje. Razen Slovenije in severne Srbije so vse druge pokrajine močno pomešane, kar vsaki pokrajini še bolj stopnjuje njeno izrazito posebnost. V Vojvodini imamo Hrvate, Srbe, Nemce, Mažare, Rumune in Slovake; v Hrvatski in Slavoniji imamo Hrvate, Srbe, Mažare in Slovake; v Črnigori Srbe, Arnante in Turke; v Macedoniji in Sandžarku Srbe, Bolgare, Arnante, Turke, Kucovlahe in Grke; v Bosni in Hercegovini Srbe, muslimane in Hrvate; v Sloveniji je poleg Slovencev nekaj tisoč Nemcev in v severni Srbiji Rumunov in Bolgarov.

Poleg vseh teh narodnostnih razlik imamo še gospodarske, socialne versko-kulturne in zemljepisne razlike, ki so v marsičem še mnogo bolj važne kot čisto narodnostne.

Sedaj pa pomislite, ljudje božji! Zbrali so se neki Pašič in neki Pribečević z nekaterimi krivonosci, katerim je država in vera njihov žep, se polastili državne oblasti, „našraufali“ davke in z denarjem ali lepini besedami dobili v svojo službo več ali manj primerne hlapce, ki jih lahko krstimo z znanimi imeni iz liberalnega, samostojneškega in socialdemokratskega gnojišča — izdajalcev ter si domišljajo, da bodo vse te tisočletne razlike zbrisali — s centralistično ustavo. Kot podlaga tej ustavi pa naj služi — čujte in strmite kulturno, gospodarsko in socialno zaostala Srbija.

Proti temu je, naravno, rastal na vseh straneh odpor. Cela Hrvatska je v najhujšem vrenju, po ostalih pokrajinah pa je odpor že v polnem razvoju svoje moči. Vse drhti in koperneče pričakuje vstajenja iz triletnega groba nasilnega centralizma. Politika ljudstva se uveljavlja bolj in bolj proti politiki posameznih kapitalistov in brezvercev.

Kakor je Pašič zbral v Belgradu krog sebe vse temne življe iz vseh vetrov, da izvrši nasilje nad ljudstvom pod krinko srbstva, tako je tudi Radič vpregel v svoj državno-pravni voz razne življe: Jude kapitaliste, brezverce, (framazone) in celo nekatere duhovnike pod krinko hrvatstva. Kaj je potem čudno, da se navidezna odporost med Pašičem in Radičem tako izborno prilaga — velesrbskemu centralizmu? Tak odpor, kakršnega vodi Radič,

Pašič nujno potrebuje za svoje skite namene.

Največ preglavice pa zadaja Velesrbijancem Slovenija, bolje rečeno Slovenska ljudska stranka, ki ima danes za seboj vse slovensko ljudstvo. Razna demagoška gesla, kakor republika brez vojske in davkov, popolna državna neodvisnost in neizpolnjive obljube so danes kakor vedno zelo poceni. Ko bi šla SLS po tej opolzki poti in razkričala svoj boj za versko in politično ravnopravnost in svobodo v avtonomistično urejeni Jugoslaviji kot protidržavni boj, bi — kakor Radič — delovala v korist Pašiču. Ta bi potem v Londonu in Parizu izjavil, češ, da s Hrvati in Slovenci ni mogoča skupna politika ter je zaradi tega potrebno, da se uveljavi italijansko — srbska pogodba, pa kateri naj se ustanovi najožja zveza med Veliko Srbijo in Veliko Italijo, ki prepušča Albance Srbom, Slovence in Hrvate pa Italijanom.

Zato je treba Pašiču razbiti SLS in ustanoviti stranko, ki naj ali podpira sedanji centralistični režim, ali pa vodi protidržavno politiko. Za Pašiča je to vseeno: glavno je, da pride na svoj račun. Velika Srbija s Hrvati in Slovenci, ali pa brez njih! Če ostane država v dosedanjih mejah je Velika Srbija mogoča le v centralizmu, ki se pa more obvladati in vzdrževati samo tako, da se hegemoniji enega plemena in ene vere podrede vsa ostala plemena in vere. Obstoja predlog zakona, ki pride v kratkem pred parlament, da se katoliški Cerkvi odvzame sploh vsaka svoboda in vsa sredstva za obstoj. V to je Pašiču potrebno, da se strnjene katoliške vrste tudi v Sloveniji razbijejo. V ta namen si je Pašič naročil za Slovenijo iz tujine človeka, ki v svojem bolnem častihlepu ne bo vodil zdrave politike ljudstva, pač pa svoje osebno politiko, dočim Frank, Sachs, Gagliardi in nekaj drugih avstrijakavov dosedaj še nimajo te sreče vrniti se v domovino.

Kaj ne, peklenški načrt je zelo drzovito sesjavljen in vreden svojega mojstra — Pašiča! Belgrafska „Pravda“, „Slovenski Narod“ in nšim enaki se že veselijo, kako si bodo razdelili plašč raztepenega križanega, s trnjem kronanega in v grob položenega slovenskega ljudstva.

Da, res je, praznujemo veliki petek na smrt obsojanega katoliškega ljudstva. Črnorokci, jugofašisti in njihovi hlapci kriče kot besni: Križaj ga! Toda njihovo pijano veselje je preuranjeno, ker približuje se vstajenje v vsej svoji veličanstvenosti: avtonomija zedinjene Slovenije vstaja iz ljudstva, krepko organiziranega v Slovenski ljudski stranki.

Dobro se zavedate, Vi nasilniki in izdajalci, da samo preko zdrobljene moči SLS morete ponižati katoličanstvo in slovenstvo! Toda vstajenje ne bodete preprečili. O tem Vse bodo podučile priho-

dnje volitve. Takrat Vam bo ljudstvo s svojo SLS zaklicalo velikonočni pozdrav, s katerim pozdravljamo danes vesoljno krščanstvo.

Kristus je vstal! Resnično, vstal je!

Ljudstvo je vstalo! Resnično, vstalo je!

Dobrim srcem!

Med najvažnejše socialne naloge spada pred vsem skrb za mladino. Škofijsko društvo za varstvo sirot v Ljubljani že od svojega početka z velikim vspehom deluje na tem polju. Vojne grozote so zlasti med mladino zapustile globoke rane, ki jih je treba celiti. Potrebe so vedno večje in društvena sredstva jih ne morejo zadovoljevati v zaželeni meri.

Velike so vsote sredstev, ki jih potrebuje društvo v svoje človekoljubne namene. Še večje bodo potrebe v bodoče, ker se je na letošnjem občnem zboru razširil društveni delokrog tudi na vsestransko skrb za sirotno deklško deco in moralčno pokvarjeno deklško mladino. Poleg novega deklškega sirotišča se namarava ustanoviti tudi vzgajališče za moralčno pokvarjene deklice, kakršnih je dokaj ne le po naših mestih, temveč tudi na kmetih. Takega zavoda v Sloveniji sploh še nimamo.

V te namene pa so potrebna bogata denarna sredstva. Pri tem važnem socialnem in mladinsko-skrbstvenem delu je navezani zgolj na podpore, darove in milodare. Prisiljeno je prositi! Prosim za — bedno sirotino in ogroženo deco!

Zato vabimo na sodelovanje in podpiranje tega prepotrebne društva vse naše občine in župnije, gospodarske in denarne zavode, karitativne in druge organizacije ter posamezne mladinojube. Kdor sam ne more prispevati iz lastnih sredstev, naj se udeleži dobrih del krščanskega usmiljenja s tem, da zbira prispevke za sirote ter pridobiva društvu članov, ki so: a) ustanovni (vsaj 100 Din), redni (letno vsaj 5 Din), c) podporni, ki podpirajo društvo z rado-

voljnimi doneski. Društvo šteje sedaj 39 ustanovnih, 154 rednih in 69 podpornih članov. V prihodnjem društvenem letnem poročilu se objavi imenik vseh članov.

Pri tej priliki prosimo tudi, da društvu prigrasite naslove poštenih družin, ki bi bile pripravljene sprejeti kako siroto v lastno oskrbo.

Ker je društvo postalo centrala privatnega skrbstva za varstvo sirot in zanemarijene mladine, prosi in pričakuje, da ga bodo v načrtanem stremljenju podpirali vsi mladinojubi in prijatelji naše dece ter vsa naša javnost.

*

Društvo je bilo ustanovljeno leta 1918 in je prevzelo posle bivšega Vincencijevega patronata.

Namen društva je vsestranska skrb za sirote in zanemarijeno mladino. V dosego tega namena ustanavlja in vzdržuje lastne sirotišnice in zavode, sprejema sirote in zanemarijeno mladino v svoje sirotišnice in zavode, jo oddaja v vzgojo krščanskim družinam in dobrodušnim zavodom, jo nadzoruje ter ji daje pravno varstvo.

Potrebna denarna sredstva si društvo pridobiva z doneski svojih članov z nabiranjem darov, z volili, zbirkami, podporami itd.

V letu 1921 je obračalo društvo glavno skrb lastnemu deškemu sirotišču sv. Jožefa v Št. Vidu nad Ljubljano. Poleg tega pa je oddalo več sirot v vzgojo krščanskim družinam, mnoge pa, ki jih ni moglo spraviti pod lastno streho, je oddalo v druge dobrodušne zavode. Podpiralo je, v kolikor so pripuščala gmotna sredstva, vse dobrodušne zavode v Sloveniji, ki se bavijo z varstvom in skrbstvom osirotele revne, zapuščene in zanemarijene mladine. Posamezne sirote pri svojcih ali rednikih je podpiralo z obleko in obutvijo. Da je bilo to obsežno delovanje mogoče, gre predvsem zahvala Krajski Slovenski Katoliški Jednoti v Jolietu, ki je v ta namen poslala meseca

januarja 1921 velikodušno podporo v znesku 200.000 K.

Društvo je imelo leta 1921 stroškov 642.000 K 64 v. Od vsote je razdelilo raznim karitativnim društvom, zavodom in v podporo posameznih sirot znesek 149 tisoč 166 K 80 v. Vsoto 492.833 K 84 v pa je porabilo za vzdrževanje lastnega deškega sirotišča sv. Jožefa v Št. Vidu nad Ljubljano. Sirotišče, ki je nastanjeno v lastnem poslopju, posluje od 1. oktobra 1918. Zavod vodijo in oskrbujejo šolske sestre III. reda sv. Frančiška. Po stanju 1. decembra 1921 je bilo v sirotišnici 64 gojencev (50 zakonskih, 14 nezakonskih). Izmed teh je bilo a) vojnih sirot 43, in sicer: popolnih (brez staršev) 21, delnih (brez očeta) 22, b) drugih sirot 15, in sicer: popolnih (brez staršev) 4, delnih (brez očeta) 3 in delnih (brez matere) 8.

Po starosti so bili: 4 letni 3, 5 letni 1, 6 letni 3, 7 letni 10, 8 letni 16, 9 letni 8, 10 letni 9, 11 letni 5, 12 letni 4, 13 letni 5. Po rojstvu: iz bivše Kranjske 41, iz Štajerske 7, iz zasedenega ozemlja 16.

Tekom triletnega obstoja je bilo v sirotišču 132 otrok. Izmed teh jih je zapustilo zavod 68 in sicer: 25 se jih je oddalo v nadaljno oskrbo poštenim družinam, 20 roditeljem oziroma svojcem, 11 begunčkov se je vrnilo na svoje domove, 2 je sprejel zavod sv. Stanislava v Št. Vidu, 2 Marijanišče v Ljubljani, 3 so umrli.

Po stanju dne 1. decembra leta 1921 je društvo oskrbovalo brezplačno na svoj račun 11 sirot. Za 33 sirot je k vzdrževalnim stroškom prispeval odsek za zaščito dece in mladine, za 8 sirot odsek za javno pomoč, za 4 sirote Slovensko društvo zaklada za vojne vdove in sirote, za 8 otrok pa njihovi starši oziroma svojci. Ostale vzdrževalne in oskrbne stroške je nosilo društvo samo ter jih krilo iz prispevkov ustanovnih rednih in podpornih članov, raznih podpor in milodarov.

Ustanovni člani so prispevali 20.391 K 30 v, redni 2.931 K, podporni 3.630 K.

B. Nušič.

Mrak.

Človeštvo hodi svoj križev pot od pamti veka in ga bo tudi še naprej hodilo, dokler bo človeško srce gnano od strasti. Vsak človek ima svoj „veliki petek“, za katerim se morda v življenju nikoli ne zasveti velikonočno jutro. Kdo je Kristu pripravil tako grenak in ponižujoč veliki petek? Človeška zloba. In ta je tudi tista gromka sila, ki človeštvo in posamezne tira na pot do Kalvarije. Gnoloba človeškega srca, oboževanje človeških strasti in njihovo grehotno uživanje je rodilo že tolikim narodom, toliko ljudem, možem in ženam, očetom in materam, sinovom in hčeram veliki „veliki petek“.

Vso žalost trpljenja so narodi okušali v svetovni vojni. Posamezni so podlegli pod težo tega gorja. To pa ni bilo največje gorje. Kupo najbridkejšega srčnega pelina jim je moralna pokvarjenost prihranila za čas po vojni. Nenasitna človeška strast se koplje v grehu in neusmiljeno zastruplja okolico in tepta, trga in ranjuje s perfidnim cinizmom človeško srce in njegovo srečo. Greh sam ne čuti umazanosti, ali vso nesrečo uživajo drugi, nedoizni, ki so po velikih dneh žalosti iskali utehe v skrbni lju-

bezni svojih domačih in so bili bridko varani. Kaj je vse gorje strelskih jarkov, glad in žeja, rane in bolečine, in slepo oko proti obupnemu razočaranju — nezveste žene.

In narobe.

Na najbolj grenak križ ponižanja, sramote, bolosti, obupne zapuščeniosti pribije človeško srce nenasitna strast uživanja. Velikih petkov ne bi bilo, če bi vladala ljubezen mesto samopašnosti. Če bi cvelo zatajevanje mesto uživanja.

To je problem dušnega trpljenja in zapuščeniosti v drastični drami srbskega umetnika Branko Nušica: Mrak. Pa tudi problem odpuščanja velikih dnš, po zgledu Kristovem: Oče odpusti...

Na koncu te tragedije zablodelih človeških src človek nebote vidi pred seboj in si zaželi velikonočno jutro vstajenja: Bratje, postrgajte stari kvas, da bode novo testo. Obhajajmo Veliko noč ne v starem kvasu, tudi ne v kvasu hudobije in malepridnosti, ampak v opresnih kruhkih čistosti in resnice. (I. do Kor. 5. 7.)

Solunski proces.

(Dalje.)

Ko se je otvorila vojno-sodna preiskava v Solunu proti „črnorokcem“, sem bil kot

rezervni vojaški uradnik v vojnem ministru na Rifu. Skoro nato se je vojno ministvo preselilo v Solun skupno z notranjim ministrom in tako sem prišel tja že med glavno razpravo. K razpravi je bilo vojaškim osebam zabranjen vstop in so kot „občinstvo“ fungirali samo tisti, ki so dobili vstopnico v notranjem ministru. Edina „Pravda“, ki je izhajala takrat v Solunu, je prinašala poročila o poteku razprave, kar in kolikor je dovolila vojaška cenzura. Govoriti s komurkoli o tej stvari, je bilo z ozirom na režim, nevarno. Marsikaj se je izvedelo iz tujega časopisja, ki je bilo o stvari bolj obveščeno, kot pa mi, ki smo bili v Solunu.

O solunskem procesu je izšla pozneje zelo obsežna knjiga, o kateri trdijo nekateri, ki so bili v stvar službeno posvečeni, da se nekatere stenografske izjave ne vjemajo z izpovedbami prič in obtožencev. Knjiga je postala — ne vem po čigavi zaslugi — redkost. Zato se mi je pri opisu tega procesa držati edino-le svojega spomina.

Kot neposreden povod za proces se je smatral atentat na takratnega prestolonaslednika Aleksandra. Prestolonaslednik se je vozil s bojiščne cone v Solun. Na potu, ne daleč od Soluna, je padel strel in — ka-

Podpore blagih dobrotnikov in mladino ljubov so znašale 30.162 K 66 v.

Glasom bilance z dne 31. decembra leta 1921, odobrene na društvenem občnem zboru dne 12. januarja 1922, so društveni dolgovi znašali 158.034 K. Skupna potrebščina za leto 1922 pa se je vočigled neznosni draginji proračunala na **758.034 K.**

Na društvenem občnem zboru se je izrekla vsem oblastem in uradom, društvom, zavodom, ustanovnim, rednim in podpornim članom, dobrotnikom društva in sirotišča, zlasti pa velikodušnim ameriškim sorojakom v društvenem kakor tudi v imenu sirotne dece najiskrenejša zahvala in tisočeri: Bog povrni!

Ker je društvo pri tem eminentno socialnem in mladinsko-skrbstvenem delu navezano zgolj na podpore in milodare, prosi vse dosedanje podpiratelje in dobrotnike, da ga ne pozabijo tudi v bodoče ter mu pridobivajo še novih prijateljev in dobrotnikov. Podpore, milodare, denarne zbirke, obleko, obutev živila, vse in vsak najmanjši dar bo hvaležno sprejelo **Škofijsko društvo za varstvo sirot v Ljubljani (Mestni trg 8/I) ali pa vodstvo sirotišča sv. Jožefa v št. Vidu nad Ljubljano.**

Kdor hitro da, dvakrat da in kdor mnogo ima — naj mnogo da in Tisti, ki je klical: „Pustite male k meni...“, naj po priprošnji naših sirot bogato blagoslovi darove in darovalce!

Dopisi.

Dobrnjč. Dne 26. m. m. smo imeli občni zbor S. k. izobraževalnega društva, ki se je letos precej daleč odrinil. Ob sklepu je gospod kaplan govoril o pomenu izobraževalnih društev in o potrebnem poslovanju v njih. V svojem lepem govoru nam je povedal mnogo zdravih misli, ki bi jih naj vpošteval vsak član, posebno pa odborniki.

kor se je trdilo — preluknal streho avtomobila. Preiskava je dognala, da je strel oddal Bosanec Malobabič, ki je bil takrat v službi v neki poljski bolnici in imel svoj šotor v bližini ceste, koder se je vozil avtomobil. Tudi Malobabičeva puška je baje pokazovala sledove, da je bila rabljena.

Malobabič je bil zaupnik polkovnika Dimitrijeviča — Apisa. Ta polkovnik, kotkomandant belgrajskega garnizona in pozneje poveljnik enega oddolka vojske na bosansko-srbski meji se je posluževal Malobabiča, da je prenašal razna poročila skozi sovražne vrste. Govorilo se je celo, da je bil Malobabič avstrijski in srbski vohun vse v eni osebi.

Tako je prišel pod preiskavo tudi polkovnik Dimitrijevič — Apis, general Damjan Popovič, podpolkovnik Cvetkovič in za njimi cela vrsta častnikov, vojakov in drugih oseb. Glavne in vodilne osebe „črne roke“ so bile zaprte v Solunu in zastražene od — Francozov, vsi drugi pa so morali v Afriko (Alžir) in na Krf, kjer se jih je zaslislavalo in spise pošiljalo v Solun.

Obtožnica je bila zelo obširna in vsebuje skoraj vse ono, kar se je „črnorokcem“ očitalo že v domovini in za časa umika iz Srbije.

Toda opazilo se je, da nekateri niso pokazali potrebnega zanimanja za ta poduk. Če si mislimo postaviti svoj društveni dom, mora društvo in njegov odbor uvaževati posebno zadnjo točko govora gosp. kaplana. Vzgojiti je torej treba za društvo vnetih ljudi in jim predočevati vsestransko koristi društva in društvenega življenja sploh. Tako delo navdušuje in vzbuja pozrtvovalnost za društvene potrebe, ki so končno le na korist javnosti. Treba je imeti pred očmi, da samo nekoliko oseb ne bo moglo postaviti društvenega doma. — Na praznik sv. Jožefa smo imeli skupno sv. obhajilo Orlov v kroju, popoldne pa je bila slavnostna prireditev. — Smrt pri nas močno pobira staro in mlado. Dne 16. m. m. smo imeli pogreb 19 letnega Jožefa Novaka iz Šahovca. Bil je tudi Orel in član izobraževalnega društva. Imel je veliko veselje do čitanja in si vse lepo zapomnil, kar je čital. N. v m. p.! — Vedno deževje zelo ovira spomladansko delo. Pomanjkanje arme za živino je zelo veliko. Kupci plačujejo po 6 k. on kilogram slame, mrvo pa še dražje. Če ne bo kmalu kaj zrastle, ne vem kako bo. — Končno želim vsem čitateljem „Sedanosti“ in tudi Vam g. urednik vesele praznike in veliko piruhov! — (Hvala, enako želim tudi Vam in vsem našim Dobrnjčanom! — Urednik.)

Sv. Lenart v Slov. Goricah. Kakor ste že gotovo zvedeli ustmeno g. urednik, je slabostojni minister g. Pucelj doživel nepričakovano sramoto. Stranka sama je doživela nesmrten poraz. Zborovanje je bilo burno, medklici zelo umestni in ostr. Naši ndeleženci so pokazali železno voljo in disciplino. Neki bivši samostojnež je pod utisom poraza sam javno obsodil Slabostojno, katere zastopniki so posovno skuili priti do besede pa zamanj. Koncem zborovanja se je izrekla poslancem Jugoslovanskega kluba zaupnica, medtem ko se je g. minister Pucelj od ljudstva iskreno izžvižgan, odstranil. Ko se je slamosojni shod razšel, so pristaši SLS zborovali dalje. Z odobravanjem sprejeta resolucija pove vse: 1. Zborovalci, zbrani na shodu SLS pri Sv. Lenartu slovesno protestiramo proti sedanjemu krivičnemu vladnemu sistemu, ki tira naš narod v gospodarsko pogubo. 2. Izražamo soglasno nezaupnico ministru Pucelju in mu odrečemo pravico, imenovati se zastopnika slovenskega kmeta. 3. Zahvaljujemo se Jugoslovanskemu klubu, osobito načelniku dr. Korošcu ter narodnima poslancema Roškarju in Žebotu za njih požrtvovalno in neustrašeno delovanje za blagor države ter našega kmetkega in delavskega ljudstva. Izrekamo jim neomejeno zaupanje. 4. Zahtevamo izenačanje vseh davčnih bremen v celi državi po načelu plemenske enakopravnosti in socialne pravičnosti. 5. Zahtevamo revizijo ustave in avtonomijo nerazdeljene Slovenije. 6. Zahtevamo, da sedanja vlada takoj odstopi, ker nima zaslombe ljudstva in da se nemudoma razpišejo volitve v narodno skupščino. Za vse točke resolucije so vsi zbrani, tudi samostojneži glasovali. Tako je bila ta nedelja usodepolna blamaža sleparske samostojne politike. — „Murska Straža.“

Vesele velikonočne praznike vsem svojim prijateljem, podpornikom in čitateljem želi

Uredništvo in upravnništvo
„SEDANJOSTI“.

Društvene vesti.

Prosvetno društvo v Šmihelu priredi na velikonočni pondeljek dne 17. t. m. ob 3. popoldne dramo: „Mrak“, ki jo je spisal srbski umetnik B. Nušič. Drama je vredna, da jo človek pogleda. Vstopnice se dobe v predprodaji pri šmihelskem cerkovniku. Kupite vstopnice že naprej, ker vlada za dramo velikansko zanimanje.

Tedenske novice.

Ljudska posojilnica v Novem mestu pokazuje vedno večji razmah, kar iskreno raduje vse naše prijatelje. Dalo se bo doseči še večjih uspehov, samo malo več samozvesti je treba med našimi pristaši. Svoji k svojim!

Hrvatsko in slovensko vprašanje je končno zmagalo. Do razdelitve države na oblasti ne pride, ampak ostane vse pri starem. Paragraf 44 ustave se ni mogel uresničiti. S tem je dokazano, da ustava niti v svojem jedru ne velja in da jo bo treba spremeniti. — Končno so spregledali pod pritiskom naše opozicije tudi v Belgradu, da se proti volji ljudstva ne more vladati. Tako smo se znatno približali avtonomiji.

Parlament je odgoden do 24. t. m. zaradi velikonočnih praznikov. — Da pa javnost ne bo dolžila narodne skupščine, da je v osebnih eksistenčnih vprašanjih brezbrizna in da ne kaže nobenega socialnega smisla v teh neznosnih časih draginje, dobe poslanci — žal jim je, da opozicije niso mogli pri tem izključiti — k dnevniciam dnevne draginjske doklade 60 Din, računamo od 1. januarja, tega leta seveda.

300 mrtvih in 7000 obnlelih naših najboljših kmetov, sinov, vojaških novincev, imajo tudi samostojneži na svoji kosmati vesti, ki so skoroda pohvalili bivšega voj. ministra Zečeviča, da je spravil naše fante brez potrebe v tako življensko nevarnost. Dočim je opozicija zahtevala izročitev Zečeviča sodišču, so samostojneži glasovali za zaupnico vladi in — Zečeviču. Toda pogledjmo, kaj piše o njih „Jugoslavija.“ — V vsej nagoti so se pa pokazali naši „samostojneži.“ Glede njih smo bili na jasnem že prej, namreč, da je ni v naši politični zgodovini stranke, ki bi s takim cinizmom prevarila volilce, kot so to storili samostojneži. Nastopili so volilno borbo z avtonomističnim in protijedeesarskim programom, a kakor hitro so prišli v Belgrad, so na ljubo političnim pustolovcem Pucelju, ki je postal minister, in dr. Vošnjaku, ki se je preril do poslaniškega mesta, zapustili svoj program, prevarili svoje volilce ter se z dušo in telesom prodali dr. Žerjavu, temu zlemu duhu našega naroda. Zagovarjali so vse korake sedanje vlade, podpirali vse, za naš narod še tako katastrofalne ukrepe, a človek bi mislil, da se bodo uprli vsaj sedaj, ko je direktno prizadeto zdravje in življenje njihovih lastnih volilcev. Ne, v svojem cinizmu se ta „samostojna“ družba ni sramovala izmed prvih skleniti, da bo v Zečevičevi aferi glasovala za „prost prelaz na dnevni red“, torej za to, da se niti parlamentarna komisija ne osnuje, ki bi preiskala, kdo je kriv, da je zbolelo na tisoče naših zdravih in krepkih fantov ter jih na stotine pomrlo. Seveda, če bi glasovali za Zečevičevo obtožbo, bi moral g. Pucelj zapustiti ministrski fotelj, in to je za naše „samostojneže“ važnejše, kot pa življenje tisočeri naših kmetov. — Postopanje SKS je tukajšnje politične kroge naravnost osupnilo, še krepkejši odmev bo pa brez dvoma našlo med njihovimi prevaranimi volilci. Saj je pa tudi čas, da se pri nas pomeže z ljudmi, kojih edini cilj je — osebna korist.“

Belgrajski zemljeradniški list piše o velikem navdušenju, s katerim so Srbi sprejeli — rumunsko kraljico. Slovenski zemljeradniki pa se ogrevajo za republiko. Vaba za kaline. — Danes, ko so krone tako po ceni, je republikanstvo še cenejše. Za nas pa je vse eno, kdo je v Belgradu, ali je Pašič kralj, ali pa predsednik republike: dobrot nam ne bo delil. Hočemo pa avtonomijo, vlado ljudstva. Če bo naš glas odločeval o monarhičnem ali republikanskem vprašanju, ki je končno postranskega pomena, bo ta glas veljal za republiko. Dvomimo pa,

da bodo novopečeni republikanci v zvezi s srbskimi monarhisti storili to isto.

Proti povišanju kraljeve plače je v imenu jugoslovanskega kluba govoril dr. Šimrak, ki je izjavil, da vlada s svojim predlogom škoduje ugledu Krone, ko to vprašanje iznaša pred parlament brez rednega proračuna in v trenutku, ko Pašič odreja podpis zakonu za varstvo delavstva in Kumanudi zahteva povišanje zemljiškega davka. S tem, da se določa del kraljeve plače v frankih, se vzbuja nezaupanje med ljudstvom napram domačemu denarju. Tudi vsota je preogromna (240 milijonov letno). Opaža se, da se okrog dvora zbira klika, da lažje pritiska ljudstvo. Naše ljudstvo je skromno in tudi njegov kraljevi dvor bi moral biti skromnejši v današnjih težkih časih. — Jugoslovanski klub bo glasoval proti temu povišanju. „Samouprava“ pravi, da so vsi vladni klubi — radikali, demokraci, muslimani in samostojneži za povišanje — kraljeve plače. — Pa še pravijo, da samostojneži ne delajo za republiko.

O avtonomiji je govoril v Gorici poslanec Besednjak, kakor posnemamo po „Gor. Straži“, sledeče: Mi ne zahtevamo avtonomije iz ljubezni do avstrijskih zakonov in do političnih tvorb preteklosti. Izjavljam zelo odločno, da avtonomija avstrijskih dežel ne odgovarja našemu političnemu in socialnemu programu. Samoupravo, kakor jo mi hočemo, bi morala biti tisto mogočno sredstvo, ki naj razveže vse skrite in speče sile ljudstva in v sebi nosi delovne množice, da postanejo nosilke vsega gospodarskega in političnega življenja naše dobe. Če se potegujemo za ohranitev deželne avtonomije, kakor je, storimo to zato, ker vidimo v obstoječih avtonomijah izhodišče k pravi in resnični ljudski avtonomiji. Zastavljamo svoje sile za deželno avtonomijo, ker se ne moremo in ne smemo potegovati za reakcionarni centralistični sistem. Italijanska — in tudi jugoslovanska — ustava se je ustvarila po francoskem vzorcu, to se pravi, po klasičnem zgledu moderne centralistične ustave. Centralistični sistem je plod liberalizma in odgovarja nekdanjim potrebam mladega kapitalizma. Tedaj je država opravljala le maloštevilne posle, skrbela je le za javni red in mir, ter prepuščala vse socialno in gospodarsko življenje države prostemu in svobodnemu razvoju. V tistih časih je bilo možno, je bilo lahko in je bilo koristno, da se je državna uprava vodila iz enega samega središča. Centralizem je bil v družabnih razmerah utemeljen. Toda od konca 18. stoletja do naših dni se je izvršil v upravi vseh držav globok in silen prevrat. Kapitalizem, ki se je poslužil svobode, da izkorišča, tepta in tlači delavce in kmete, se je srečal s proletarskim gibanjem. Socialistične organizacije so klicale in vpile po državnem posredovanju, država je bila prisiljena, da se zanima za nešteto panog družabnega življenja, za katere se prej ni menila. Posli moderne države so narasli do strahovitega obsega. V državni upravi se je izvršila revolucija. V glavnih mestih so nastale armade uradnikov, ki vodijo iz enega središča vso državo. Danes ne more noben minister in noben parlament več pregledati neskončno zapletenega državnega življenja. Vlada in gospodar države je uradništvo. Birokratizem je postal vsemogočni, oholi voditelj države, ki stoji nad parlamentom in nad ljudstvom. Prebivalstvo uradništvo vzdržuje, a nima najmanjše oblasti do njega. Moderni laži-demokratizem dele ljudstvu le pravičo, da odda vsakih pet let na volišču glasovnico, v

ostalem je pa izročeno absolutni oblasti centralističnega birokratizma. Oblast birokratizma se bo zlomila s polomom centralističnih ustav. Kdor se hoče boriti proti birokratizmu, se more boriti za ljudsko avtonomijo. Dobra praktična in hitra uprava je v moderni državi brez avtonomije nemogoča. Brez zdrave uprave pa država umira. — Trdno smo prepričani, da bomo v započetem boju zmagali. Kajti ustava ni nič drugega, kakor izraz obstoječih življenjskih razmer. Življenje je na naši strani in je naš največji zaveznik. Zagovorniki centralizma branijo umrlo življenje in umrle ljudske potrebe.

Poslanca Vlad. Pušenjak in J. Nemanič sta vložila upit na ministra saobračaja, v katerem zahtevata, da se iz kredita določenega za trasiranje novih prog, določi primerna vsota za trasiranje žel. proge, ki bo tvorila zvezo Slovenije z morjem in da se takoj razpišejo dela za zgradbo železnice Ormož—Ljutomer—Murska Sobota in začne z delom, ker se je sicer bati, da se dovoljen kredit porabi v druge svrhe.

Delegacija ministrstva financ v Ljubljani javlja, da so takse na objave proste vse reklame, ki se nahajajo izložene v kavarnah, gostilnah, kolonijalnih, delikatesnih in drugih obratovalnicah, kakor tudi one izložene v zatvorjenih mestih (lokalih).

Z vlaka je padel med vožnjo pod kolesa Andrej Kurent, mizar in Višnje gore. Vozil se je v pondeljek z nočnim vlakom ter se je hotel med postajama Mirnapec in Novo mesto preseeliti iz enega v drugi vagon. Pri tem pa je stopil tako nesrečno, da je pri Bučni vasi padel med kolesnice na progo. Zdrobilo mu je eno nogo, ki so mu jo v bolnišnici usm. bratov v Kandiji odrezali, ranjen pa je na več mestih. Jutrenji tovorni vlak ga je našel ležati in ga odpeljal v bolnišnico. — Vse druge vesti o tej nesreči so netočne.

Kmetska Zveza.

Delegacija ministrstva financ v Ljubljani objavlja uradno:

Ker se predpisi o pobiranju takse na vozila iz tar. postavke 100 zakona o taksah in pristojbinah še vedno neenako in pogrešno razlagajo, se pojasnjuje sledeče:

Tarifna postavka 100 taksne tarife predvideva dve vrsti taks in sicer: A) takso za prijavo, da ima kdo avtomobile, fjakerske vozove, vozove na vzmeh (fedrih) in bicikle in B) letno takso, za osebno uporabo avtomobilov in fjakerskih voz.

I. Vsake takse prosti so:

a) vsi vozovi, ki niso na vzmeh (fedrih); izvzemši vozila ki jih omenja točka 20. čl. 49. taksnega in pristojbinskega pravilnika; b) vozovi na vzmeh (koleslji, zapravljički i. sl.) in navadni dvokolesni vozovi (na vzmeh za konjsko vprego), ako jih uporabljajo lastniki kjerkoli redoma tudi za prevažanje lastnih poljskih pridelkov; c) vozila pod b), ki so po-

polnoma nerabljava; d) mrtvaška vozila pogrebnih podjetij; e) vozila, ki služijo izključno za prevažanje materiala, oseb in orodja za gašenje požara; f) vozila, ki so posebej urejena za prevažanje sodavice; g) v točki 21., čl. 49., pravilnika navedena vozila; h) osebe, ki v državi izdelujejo vozila, katera podlegajo prijavi faksi dokler se ta vozila nahajajo v skladišču in ako se ne uporabljajo za vožnjo. — Te osebe pa so zavezane, takoj po izvršeni prodaji obvestiti pristojno policijsko (politično) oblastvo o prodaji in priobčiti ime, poklic in bivališče kupca. Kdor tega ne stori, se kaznuje po točki 17., čl. 49., pravilnika.

II. Prijavna taksa.

Ta se plačuje za vsa vozila, navedena v tarif. postavki 100 taksnega zakona, ki niso po I. takse prosta, torej tudi za takozvane kolesje, zapravljičke i. sl., kolikor niso po I. b) takse prosti.

III. Letna taksa

se plačuje 1. za avtomobile in 2. za fjakerske vozove, ki se uporabljajo zgolj za osebno potrebo. Letna taksa se ge plačuje za a) v čl. 49., točki 3., taksnega in pristojbinskega pravilnika navedena vozila; b) za čisto tovarne avtomobile v vseh obratih, ako se z njimi prevažajo le tovari; c) za vozila podjetnikov, ki pogodbeno prevažajo pošto in poštne potnike.

IV. Taks po 2 Din za prijavo in taks po 5 Din za dovolilo

so zavezana vozila na vzmeh, ki se uporabljajo tudi ali izključno za prevažanje lastnih poljskih pridelkov in ostala vozila, ki niso navedena v tarif. postavki 100 samo tedaj, ako se morajo po policijskih predpisih prijavljati in se mora dobiti posebno dovolilo za obratovanje ali uporabo in ako ni v področju poedinih oblastev predvidena večja taksa. — Kjer dose-
daj v Sloveniji ni takih policijskih predpisov, odpadeta obe taksi popolnoma. — Z ozirom na to je delegacija ministrstva financ odredila: 1. vsa vozila, ki po teh pojasnitvah niso vsake takse prosta in še niso bila dosedaj prijavljena, ker so se smatrala po dosedanjih navodilih za takse prosta, se morajo prijaviti najkasneje do 20. aprila 1922 od plačila prijave takse. 2. Do ravno tega roka se mora donesti prijavna taksa za vsa vozila, ki so bila sicer prijavljena, a se je pložilo prijave takse odložilo radi dvomov o taksni obveznosti do nadalje odredbe. 3. Do ravno tega roka se mora v primerih (1. in 2.) plačati tudi letna taksa, ako ji podleže vozilo po zakonskih določbah. 4. Ako kaka stranka vzlic tem pojasnilom neopravičeno ugovarja taksi obveznosti, jo opozori, tak ugovor nima odločilne moči, pač pa ima stranka pravico, prositi za povračilo po njenem mnenju neutemeljeno pobrane takse po čl. 133. taksnega in pristojbinskega pravilnika. — Občinstvo in občinski uradi se v ostalem opozarjamo na razglas finančne delegacije št. B II 5/71 iz 1922, ki izide v najkrajšem času v Uradnem listu in bo vseboval tudi nekatere važne izpremembe kar se tiče poslovanja občinskih uradov glede prijav.

Trgovina ALFONS OBLAK
v Novem mestu
priporoča špecerijsko, kolonijalno
in galanterijsko blago.
Točna in solidna postrežba!

Štedilnik za vzidanje, dobro ohranjen, primeren za zidnico ali malo družino se proda. Poizve se pri upravn. „Sedanosti“.

Proda se večja množina krompirja „Oneida“.

Kje pove uprav. „Sedanosti“

Tiskarna — Knjigarna
Knjigoveznica
J. Krajec nasl.
Novo mesto
se priporoča.

Gospodarska Zveza

r. z. z o. z. v Ljubljani

Podružnica v Novem mestu

na novo dospelo: umetna gnojila — superfosfat in apneni dušik, galica, žveplo, najboljša ameriška rafija.

Semena: nemška in domača detelja, pesa in vse vrste trave.

Posebni manufakturni oddelek.